

23. Уголовно-исполнительное право: учебник / Под ред. проф. И.В. Шмарова. – М.: Издательство БЕК, 1996. – 418 с.
24. Якимович Ю.К. Изменение условий содержания осужденных в пределах одного исправительно-трудового учреждения (по материалам ИТК общего, усиленного и строгого режимов Западно-Сибирского региона): автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 „Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право” / Ю.К. Якимович. – Томск, 1981. – 19 с.
25. Яковець І. Прогресивна система відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими неповнолітніми / Ірина Яковець // Девіантна поведінка неповнолітніх: проблеми, пошуки, рішення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 30 листопада 2005 р.). – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2006. – С. 228-230.

УДК 343.9.01

АДВОКАТ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАПОБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Юрасов А.В., приватний адвокат

м. Запоріжжя

Статтю присвячено дослідженню питання участі адвоката в діяльності щодо запобігання злочинності. У ній окреслюються основні напрями запобіжної діяльності, які може здійснювати адвокат у статусі суб'єкта такої діяльності, з урахуванням особливостей адвокатської професії. Аналізуються питання щодо місця адвоката в структурі суб'єктів запобіжної діяльності, перспективи розвитку та розкриття потенціалу адвоката в якості суб'єкта запобігання злочинності.

Ключові слова: злочинність, запобігання злочинності, суб'єкти запобіжної діяльності, адвокатура, адвокат, адвокатська етика.

Юрасов А.В. АДВОКАТ КАК СУБЪЕКТ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ: ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПРЕВЕНТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ПРОБЛЕМЫ ИХ РЕАЛИЗАЦИИ / г. Запорожье, Украина

Статья посвящена исследованию вопроса участия адвоката в деятельности по предупреждению преступности. В ней очерчиваются основные направления превентивной деятельности, которые может осуществлять адвокат в статусе субъекта такой деятельности, с учетом особенностей адвокатской профессии. Анализируются вопросы относительно места адвоката в структуре субъектов превентивной деятельности, перспективы развития и раскрытия потенциала адвоката в качестве субъекта предупреждения преступности.

Ключевые слова: преступность, предупреждение преступности, субъект превентивной деятельности, адвокатура, адвокатская этика.

Yurasov A.V. ADVOCATE AS SUBJECT OF PREVENTION OF CRIMINALITY: BASIC DIRECTIONS OF PREVENTIVE ACTIVITY AND PROBLEM OF THEIR REALIZATION / Zaporizhzhya city, Ukraine
The article investigates the issue of participation of a lawyer in the crime prevention activities. It outlines the main directions of preventive activities that can make a lawyer in the status of the subject of crime prevention. The article also draws attention to some problems that prevent the lawyer effectively carry out preventive activities. Analysis of issues concerning the place of a lawyer in the structure of crime prevention subjects, prospects and potential of the lawyer as the subject of crime prevention.

Key words: crime, crime prevention, subjects of crime prevention, advocacy, lawyer ethics.

Проблема злочинності завжди була й на сьогодні залишається для людства однією з найголовніших. Останні світові тенденції вказують, що міри кримінального покарання почали співвідноситися із заходами запобігання злочинам. На сьогоднішній день у багатьох країнах світу цим заходам надають пріоритетне значення.

Проте, як відомо, злочинність – це історично мінливе соціальне явище. Стан злочинності є неоднаковим в різних соціально-економічних формаціях. Рівень та структура злочинності змінюються на окремих етапах розвитку суспільства залежно від змісту, тенденцій, причин та

умов окремих злочинів, а також залежно від визначення державою кола діянь, які є злочинними. Мінливість злочинності відбивається в історії кримінального законодавства.

Таким чином, логічно вбачається, що і діяльність по запобіганню злочинності повинна бути досить гнучкою. З ходом історії постійно змінюється соціально-політична обстановка, змінюється світогляд людей, тому суб'єкти і заходи щодо запобігання злочинності повинні відповідати конкретній соціальній ситуації, стану, причинам і умовам злочинності в конкретний історичний період.

Так залежно від конкретних соціально-історичних обставин роль та значення тих чи інших суб'єктів запобігання злочинності або збільшується виходячи на передній план, або навпаки зменшується і втрачає актуальність.

З урахуванням сучасних демократичних тенденцій розвитку суспільства, впевненого руху України на шляху створення правової держави, починає зростати роль недержавних інститутів здатних впливати на злочинність.

Одним з таких інститутів є адвокатура.

Метою цієї статті є дослідження можливостей, проблем та перспектив приватного адвоката здійснювати діяльність із запобігання злочинності.

Визначена мета зумовила постановку й розв'язання таких завдань: визначити місце адвоката в структурі суб'єктів запобігання злочинності, окреслити основні напрями запобіжної діяльності, які може здійснювати адвокат, визначити проблеми, які заважають адвокату ефективно провадити запобіжну діяльність.

За результатами дослідження питань участі адвоката в запобіжній діяльності та пов'язаних з цим проблем, слід звернути увагу на актуальність та подальші перспективи розвитку адвоката як суб'єкта діяльності із запобігання злочинності.

Можливість здійснення запобіжної діяльності напряму залежить від правового статусу та правового становища відповідного суб'єкта такої діяльності. Отже, спочатку потрібно належним чином з'ясувати ці питання відносно адвокатури в цілому та адвокатів безпосередньо.

Так, згідно із ч.2 ст.59 Конституції України для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура [1]. Механізми реалізації цього конституційного положення встановлюються в Законі України «Про адвокатуру» від 19.12.1992 р., інших законодавчих актах України, статутах адвокатських об'єднань [2, 121].

Так, згідно із ст.1 Закону України «Про адвокатуру» адвокатура України є добровільним професійним громадським об'єднанням, покликаним згідно з Конституцією України сприяти захисту прав, свобод та представляти законні інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу юридичну допомогу [3].

Адвокатура України здійснює свою діяльність на принципах верховенства закону, незалежності, демократизму, гуманізму і конфіденційності [4, 179].

Доречно звернути увагу на те, що стаття про адвокатуру міститься в розділі II Конституції «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», чим підкреслюється особливий характер цього правового інституту, діяльність якого спрямована на допомогу державі у виконанні нею певних функцій, визначених Основним Законом. Згідно зі ст.3 Конституції України, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Для реалізації цього обов'язку створюються відповідні інститути. Покладення саме на адвокатуру визначених вище завдань пов'язано з проголошеним вперше на конституційному рівні правом кожного на правову допомогу, у тому числі й безоплатну (у передбачених законом випадках), а також правом кожного на вільний вибір захисника своїх прав [2, 121]. Отже, адвокатура – це важливий інструмент дійсної демократії.

Тепер безпосередньо розглянемо поняття і особливості правового статусу та правового становища адвоката, як незалежного професійного суб'єкта. Так, згідно із ст.2 Закону України «Про адвокатуру» адвокатом може бути особа, яка має вищу юридичну освіту, підтверджену

дипломом України або відповідно до міжнародних договорів України дипломом іншої країни, стаж роботи в галузі права не менше двох років, володіє державною мовою, склала кваліфікаційні іспити, одержала в Україні свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю та прийняла Присягу адвоката України [3]. Згідно із ч.2 ст.4 Закону України «Про адвокатуру» адвокат має право займатись адвокатською діяльністю індивідуально, відкрити своє адвокатське бюро, об'єднуватися з іншими адвокатами в колегії, адвокатські фірми, контори та інші адвокатські об'єднання, які діють відповідно до цього Закону та статутів адвокатських об'єднань [3].

При здійсненні своєї професійної діяльності адвокат має досить широкі права, вагомі гарантії і серйозні обов'язки [4, 88-95]. Загалом ці особливості правового статусу і правового становища адвоката можуть бути ефективними інструментами при здійсненні ним запобіжної діяльності.

Так, згідно із ст.6 Закону України «Про адвокатуру» при здійсненні професійної діяльності адвокат має право представляти і захищати права та інтереси громадян і юридичних осіб за їх дорученням у всіх органах, підприємствах, установах і організаціях, до компетенції яких входить вирішення відповідних питань; збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних, господарських, кримінальних справах і справах про адміністративні правопорушення, зокрема; ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для виконання доручення документами і матеріалами, за винятком тих, таємниця яких охороняється законом; отримувати письмові висновки фахівців з питань, що потребують спеціальних знань, опитувати громадян; застосовувати науково-технічні засоби відповідно до чинного законодавства; доповідати про клопотання і скарги на прийомі в посадових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги; бути присутнім при розгляді своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів і давати пояснення щодо суті клопотань і скарг; виконувати інші дії, передбачені законодавством [3]. Згідно із ст.15 Закону України «Про адвокатуру» у своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний суворо додержувати законодавства України, міжнародних актів про права і свободи людини, правил адвокатської етики [3]. Відповідно до ч.1 ст.6 Правил адвокатської етики, схвалених Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 01.10.1999 р. – у своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, вживати всі свої знання і професійну майстерність для належного захисту і представництва прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб [5].

Крім того, відповідно до положень ст.7 Закону України «Про адвокатуру» адвокат при здійсненні своїх професійних обов'язків зобов'язаний використовувати всі передбачені законом засоби захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб і не має права використовувати свої повноваження на шкоду особі, в інтересах якої прийняв доручення, та відмовитись від прийнятого на себе захисту підозрюваного, обвинуваченого, підсудного [3]. Згідно із ст.16 Закону України «Про адвокатуру» за порушення вимог цього Закону, інших актів законодавства України, що регулюють діяльність адвокатури, Присяги адвоката до адвоката можуть бути застосовані дисциплінарні стягнення, аж до анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю [3].

Важливою особливістю правового статусу адвоката також є передбачені ст.10 Закону України «Про адвокатуру» гарантії адвокатської діяльності. Згідно із положенням зазначеної статті, професійні права, честь і гідність адвоката охороняються законом. Забороняється будь-яке втручання в адвокатську діяльність, вимагання від адвоката, його помічника, посадових осіб і технічних працівників адвокатських об'єднань відомостей, що становлять адвокатську таємницю. З цих питань вони не можуть бути допитані як свідки. Документи, пов'язані з виконанням адвокатом доручення, не підлягають оглядові, розголошенню чи вилученню без його згоди. Забороняється прослуховування телефонних розмов адвокатів у зв'язку з оперативно-розшуковою діяльністю без санкції Генерального прокурора України, його заступників, прокурорів Республіки Крим, області, міста Києва. Не може бути внесено подання органом дзнання, слідчим, прокурором, а також винесено окрему ухвалу суду щодо правової позиції адвоката у справі. Адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками процесу. Кримінальна справа проти адвоката може бути порушена тільки Генеральним прокурором України, його заступниками, прокурорами Республіки Крим, області, міста Києва. Адвоката не

можна притягнути до кримінальної, матеріальної та іншої відповідальності або погрожувати її застосуванням у зв'язку з поданням юридичної допомоги громадянам та організаціям згідно із законом [3].

Додатково слід звернути увагу на міжнародно-правові акти, які визначають роль і статус адвоката в суспільстві. Так, у серпні 1990 року VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам було прийнято «Основні положення про роль адвокатів» [6]. Сама назва та історія прийняття цього документа підкреслюють призначення адвокатури щодо запобіганню злочинності.

Іншим цікавим документом у даному контексті є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» [7]. Відповідно до змін від 18.05.2010 р. до вказаного закону [8] адвокати та нотаріуси стали суб'єктами первинного фінансового моніторингу, таким чином офіційно здобули функції запобіганню злочинності шляхом здійснення первинного фінансового моніторингу [9].

Задля правильного з'ясування правового статусу і правового становища адвоката важливо правильно усвідомлювати співвідношення понять «адвокатура» та «адвокат».

На нашу думку, співвідношення цих понять за характером виконуваних функцій, потрібно розглядати як співвідношення публічно-правового і приватноправового, як відношення категорій «цілого та складового». Приватноправовий характер професійної діяльності адвоката зумовлюється приватним інтересом особи, яку представляє або захищає адвокат. У свою чергу публічно-правовий характер положення адвокатури ставить її в один ряд із державними правоохоронними органами. Хоча слід наголосити, що адвокатура – поняття узагальнююче, яке не ототожнюється з поняттям адвокатури як об'єднання – юридичної особи [2, 121].

З усього вищевикладеного однозначно вбачається, що особливості правового статусу і правового становища адвоката надають останньому цілком реальну можливість бути ефективним суб'єктом запобіганню злочинності.

Безумовно діяльність приватного адвоката, адвокатського об'єднання та адвокатури в цілому – як суб'єктів запобіганню злочинності може дещо відрізнитись з урахуванням рівня, напрямків та обсягів здійснення запобіжної діяльності. Задля уникнення неточностей, у рамках даної роботи ми приділимо увагу переважно питанню здійснення запобіжної діяльності саме приватним адвокатом.

Вивчаючи можливості та перспективу розвитку адвоката в якості суб'єкта запобіганню злочинності, доцільно спочатку визначити його місце в структурі суб'єктів такої діяльності. Починати слід з аналізу відповідної термінології.

Отже, запобіганню злочинності – це різновид суспільної соціально-профілактичної діяльності, функціональний зміст та мета якої полягає в перешкоджанні дії детермінантів злочинності та її проявів, передусім причин і умов останніх через обмеження, нейтралізацію, а за можливістю – усунення їхньої дії [10, 324]. Запобіганню злочинності в буквальному розумінні означає діяльність, що перешкоджає вчиненню злочинів.

Суб'єкти запобіганню злочинності – це державні органи, громадські організації, соціальні групи, службові особи чи громадяни, які спрямовують свою діяльність на розроблення і реалізацію заходів, пов'язаних з випередженням, обмеженням, усуненням криміногенних явищ та процесів, що породжують злочинність і злочини, а також на їх недопущення на різних злочинних стадіях, у зв'язку з чим мають права, обов'язки і несуть відповідальність [11, 61].

Під системою суб'єктів запобіганню злочинності слід розуміти сукупність з'єднаних єдиною метою суб'єктів, які здійснюють свої повноваження у взаємозв'язку та за узгодженням у часі й просторі. Систему суб'єктів запобіганню злочинності складають юридичні і фізичні особи, які внаслідок своїх повноважень, соціального статусу або громадянського обов'язку виконують дану роботу [11, 61].

Взагалі існує декілька підходів до класифікації суб'єктів запобіганню злочинності. На нашу думку, найбільш обґрунтованою є класифікація, запропонована відомим українським вченим, академіком А.П. Закалюком, який багато років присвятив науковому дослідженню питань запобіганню злочинності. В її основу покладено функціональну ознаку, насамперед реальний

вплив виконуваних суб'єктами функцій та відповідних їм видів діяльності по усуненню (нейтралізації) детермінантів злочинності та злочинних проявів [10, 346].

Згідно із запропонованою класифікацією запобіжна діяльність в Україні здійснюється:

- 1) Суб'єктами, які керують діяльністю щодо запобігання злочинності, організують та координують її (Верховна Рада України, її комітети та народні депутати, Президент України, Кабінет Міністрів України, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування);
- 2) Суб'єктами, для яких запобігання злочинності є одним з головних завдань і функцій (органи прокуратури, органи внутрішніх справ, Служба безпеки України, митні органи України, Державна податкова служба України, органи і установи виконання покарань, органи Державної прикордонної служби, судові органи);
- 3) Суб'єктами, функції та повноваження яких не мають цільового спрямування щодо запобігання злочинності та злочинним проявам, але їх діяльність принагідно впливає на відповідні запобіжні процеси (органи державного контролю, органи юстиції, адвокатура, органи державного та господарського управління, засоби масової інформації, навчальні заклади, сім'я, громадські релігійні організації, установи культури та мистецтва, громадяни) [10, 348-358].

Наведена класифікація дає змогу чітко усвідомити місце адвокатури (адвокатів) у структурі суб'єктів запобігання злочинності. Як ми бачимо, теорія і практика показують, що на сьогоднішній день в Україні адвокатура в цілому та окремі адвокати безпосередньо поки що не відносяться до категорії основних суб'єктів запобіжної діяльності [13, 176].

Проаналізувавши нормативну базу, яка регулює адвокатську діяльність, враховуючи особливості інституту адвокатури в цілому, а також особливості правового статусу і правового становища окремих адвокатів, можна виділити ряд напрямів запобіжної діяльності, які можуть ними провадитись. Першу групу становлять так звані процесуальні напрями [14, 103]. До них можна віднести:

- 1) Безпосереднє здійснення адвокатської діяльності. Належне виконання адвокатом основних завдань, визначених ст.1 Закону України «Про адвокатуру» та ч.2 ст.59 Конституції України, як таке вже є ефективним напрямом по запобіганню злочинам.
- 2) Запобіжна діяльність у рамках кримінального процесу. Виявлення при розгляді кримінальних справ тих криміногенних обставин, які створили причини і умови для вчинення протиправних дій або зможуть знову їм сприяти [15, 86-90]. Безпосереднє сприяння виконання органом дізнання, слідчим, прокурором, суддею приписів статей 23, 23-1, 23-2 КПК України [16].
- 3) Запобіжна діяльність у рамках цивільного, господарського та адміністративного процесів. Під час ведення даних категорій справ у діях інших учасників процесу можуть бути виявлені ознаки злочинів або інших протиправних діянь. Практика свідчить, що інколи заінтересовані особи через неможливість вирішити справу законним шляхом, вдаються до підробки документів, спонукання свідка до давання завідомо неправдивих свідчень, вчинення протиправного тиску на сторону в процесі, омани, погроз, шантажування, підкупу, зловмисного використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших учасників процесу, тощо. Під час ведення господарської справи адвокату можуть стати відомі факти вчинення заінтересованими особами злочинів, передбачених розділом VII Кримінального Кодексу України (злочини у сфері господарської діяльності). Що стосується адміністративних справ, то під час їх розгляду може виявитись, що в діях суб'єкта владних повноважень містяться ознаки корупційних діянь. У таких випадках адвокату належить проявляти свідому громадянську позицію та в інтересах запобігання злочинності ініціювати порушення кримінальної справи або іншого провадження, яке відповідає суті вчиненого протиправного діяння, якщо цього не було здійснено судом або іншими учасниками процесу [17].
- 4) Запобіжна діяльність у площині індивідуальної роботи з клієнтом. Відповідно до ст.6 Правил адвокатської етики адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані

на полегшення скоєння правопорушень, або іншим чином зумисно сприяти їх скоєнню його клієнтом або іншими особами. Адвокат не має права у своїй професійній діяльності вдаватися до засобів та методів, які суперечать чинному законодавству [5]. Відповідно до ст.22 Правил адвокатської етики адвокату забороняється приймати доручення, якщо результат, якого бажає клієнт, або засоби його досягнення, на яких клієнт наполягає, є протиправними. Якщо клієнт наполягає на використанні засобів виконання доручення, котрі є протиправними, адвокат повинен повідомити клієнта про неприпустимість їх застосування та вказати на можливі законні шляхи досягнення того самого або подібного результату. Якщо і при цьому не вдається узгодити з клієнтом зміну змісту доручення, адвокат зобов'язаний відмовитись від укладення з клієнтом угоди [5]. Згідно із ст.29 Правил адвокатської етики адвокату категорично забороняється використовувати при виконанні доручення клієнта незаконні та неетичні засоби, зокрема, спонукати свідків до давання завідомо неправдивих свідчень, вдаватися до протизаконних методів тиску на протилежну сторону чи свідків (погроз, шантажу, тощо), використовувати свої особисті зв'язки для впливу на суд або інший орган, перед яким він здійснює представництво інтересів клієнтів, використовувати інші засоби, що суперечать чинному законодавству [5]. Як вбачається зі змісту вищепроцитованих норм, на стадії укладання угоди з клієнтом та надання первинних консультацій, а також під час основної роботи по справі адвокат повинен займати тверду правову позицію і, надаючи об'єктивні консультації, повертати клієнта в «правову площину» з метою недопущення вчинення ним протиправних дій, що по суті є ефективним напрямом діяльності по запобіганню злочинам.

5) Та інші процесуальні напрямки.

Іншу групу становлять позапроцесуальні напрямки [14, 103]. До них можна віднести:

- 1) Шефство над колишніми підзахисними. Надання останнім допомоги в працевлаштуванні, вирішення питань у житловому та побутовому влаштуванні, тощо [11, 73]. Те саме стосується незаможних або соціально незахищених клієнтів по цивільних або адміністративних справах.
- 2) Участь у кримінологічній і правовій поінформованості населення. Адвокати досить часто, окрім професійної, займаються також науковою та викладацькою діяльністю. В якості вчених або викладачів адвокати можуть провадити запобіжну діяльність, відповідно шляхом: акцентування у своїх наукових працях та виступах уваги на проблемі злочинності, засобах та методах подолання цього соціально небезпечного явища; роз'яснення і сприяння правильному виконанню складних та неоднозначних норм законодавства; розповсюдження серед молоді (в тому числі студентів, аспірантів, слухачів) ідей та методів індивідуального запобігання злочинам у повсякденному житті, тощо.
- 3) Пропагування законослухняного та високоморального способу життя. Відповідно до ч.4 ст.6 Правил адвокатської етики у своєму приватному житті адвокат також зобов'язаний дотримуватися закону, не вчиняти правопорушень і не сприяти зумисно їх скоєнню іншими особами [5]. Відповідно до ст.10 Правил адвокатської етики, зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків адвоката, від нього вимагається високий рівень професійної підготовки, фундаментальне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування тактики, методів і прийомів адвокатської діяльності, ораторського мистецтва. Адвокат має постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві [5]. Згідно із ст.11 Правил адвокатської етики адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті бути чесним і порядним; не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших осіб або інших протизаконних засобів для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується в різних відносинах [5]. Отже, адвокатом є юрист із гарантовано високою юридичною кваліфікацією. У будь-якому випадку адвокат є успішною людиною з високими моральними та професійними якостями. Таким чином (опосередковано) адвокат може запобігати злочинам виключно особистим прикладом. Враховуючи високий авторитет адвоката в суспільстві,

пропагування з його боку законслухняного та високоморального способу життя також буде вельми дієвим заходом щодо запобігання злочинам.

4) Та інші позапроцесуальні напрямки.

Із вищезазначеного вбачається, що адвокат в якості суб'єкта запобігання злочинності має досить широке коло напрямків запобіжної діяльності, що у свою чергу здатне зробити адвоката одним з основних суб'єктів запобігання злочинності. Проте на сьогоднішній день, як відомо, роль адвокатури в здійсненні діяльності із запобігання злочинності є досить невизначеною. Скоріше за все така ситуація викликана рядом проблем.

Першу групу становлять проблеми, які притаманні інституту запобігання злочинності в цілому. Це проблеми: правового регулювання (відсутність спеціальної законодавчої бази), належного наукового обґрунтування (наприклад, проблема узгодження єдиного понятійного апарату), координації та фінансування запобіжної діяльності, моральної та професійної підготовки відповідних суб'єктів запобігання злочинності та ін. [10, 358-364].

Іншу групу становлять проблеми, пов'язані переважно з особливостями процесуального статусу адвоката та адвокатської діяльності як такої. Такими проблемами є: необхідність збереження адвокатської таємниці, недопущення розголошення іншої конфіденційної інформації, отриманої під час роботи зі справою клієнта, недопущення розголошення таємниці слідства, створення загрози незалежності адвоката, недопущення заподіяння шкоди інтересам клієнта, ризик заподіяння шкоди власній репутації та ін.

У даній статті ми не будемо детально аналізувати кожен проблему, оскільки це питання є насправді важливим і фундаментальним, а тому має бути розглянуто в рамках окремої роботи.

Діяльність із запобігання злочинності (як і будь-яка інша суспільна діяльність) практично неможлива без достатнього правового регулювання. Аналіз діючого законодавства України дає змогу виявити окремі нормативні акти, що певною мірою регулюють таку діяльність, проте наявних на сьогодні механізмів правового регулювання в цій галузі явно не достатньо. З огляду на таку ситуацію особливо гостро постає питання прийняття спеціального законодавчого акта, який би комплексно регулював діяльність щодо запобігання злочинності в Україні. Бажано, щоб таким спеціальним законодавчим актом було визначено чітке коло суб'єктів запобіжної діяльності, встановлено їх права і обов'язки, визначено перелік засобів за допомогою яких може здійснюватись така діяльність. Звичайно ж значне місце в цьому нормативному акті має відводитись адвокатури і адвокатам із детальним визначенням їх статусу в якості суб'єктів запобігання злочинності. Найближчим часом має бути проявлена воля на найвищому державному рівні щодо прискорення доопрацювання, розгляду та прийняття подібного Закону. Нормативне закріплення запобіжної ролі адвокатури (адвокатів) у спеціальному законодавчому акті, який буде відповідати європейським стандартам, безумовно, призведе до підвищення ефективності цих суб'єктів у діяльності із запобігання злочинності та до значного покращення криміногенної ситуації [20, 35-42].

Історія наглядно демонструє, що з розвитком людства постійно змінюється діяльність у сфері охорони правопорядку. На сучасному етапі буття Українського суспільства особливо пріоритетним напрямком державної політики стає створення надійної системи запобігання злочинності.

Враховуючи історичну мінливість злочинності як соціально небезпечного явища, пошук нових напрямків діяльності із запобігання злочинності є завжди актуальним. Пріоритетність тих чи інших суб'єктів запобіжної діяльності також не є стабільною і змінюється залежно від конкретного історичного періоду буття суспільства.

Зростання ролі недержавних інститутів у діяльності по запобіганню злочинам заставляє під новим кутом зору подивитись на роль і значення адвокатури (адвокатів) у провадженні цього виду суспільної діяльності.

На сьогоднішній день повноваження адвоката безпосередньо в якості суб'єкта запобігання злочинності не визначені жодним нормативно-правовим актом. Недостатнім є і наукове обґрунтування місця та повноважень адвокатури в системі суб'єктів запобігання злочинності, адже у вітчизняній науковій та навчальній літературі даному питанню приділяється незначна

увага. Ефективному практичному здійсненню адвокатом запобіжної діяльності перешкоджає ряд фундаментальних проблем.

Але попри все, особливості правового статусу і правового становища адвоката, а також особливості адвокатської професії в цілому, надають йому реальну змогу стати одним з основних суб'єктів запобігання злочинності.

Задля досягнення успіхів на шляху розвитку та підвищення ефективності адвоката в якості суб'єкта запобігання злочинності перш за все необхідно вирішити ряд проблем як загального так і спеціального рівня.

Головною проблемою, безумовно, є проблема правового регулювання. Найближчим часом має бути прийнято спеціальний законодавчий акт з питань запобігання злочинності. Значне місце в цьому нормативному акті має відводитись адвокатурі і адвокатам з детальним визначенням їх статусу в якості суб'єктів запобіжної діяльності. Такий нормативний акт має бути оптимально узгоджений із галузевим законодавством, зокрема тим, що регулює адвокатську діяльність і враховувати особливості цієї діяльності.

Підбиваючи підсумки, слід ще раз зазначити, що за останні декілька століть інститут запобігання злочинності в нашій країні зазнавав певного еволюційного розвитку. У разі правильного застосування практичного досвіду та теоретичних ідей попередників, а також своєчасного впровадження нових напрямків та суб'єктів запобіжної діяльності в українських науковців та державних діячів ХХІ ст. з'явиться цілком реальна можливість покращити криміногенну ситуацію і зробити вагомий крок на шляху вирішення проблеми злочинності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Довідник майбутнього адвоката / Т.В. Варфоломеєва, Н.М. Мироненко, З.В. Ромовська [та ін.]. – К.: Прецедент, 2010. – 1151 с.
3. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992р. №2888-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – №9. – Ст. 63.
4. Варфоломеєва Т.В. Історія адвокатури. Правове становище адвокатури та адвокатська діяльність. Правила адвокатської етики: посібник / Т.В. Варфоломеєва, С.В. Гончаренко. – К.: Прецедент, 2008. – 214 с.
5. Правила адвокатської етики: правила схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 01.10.1999 р. протокол від 1-2 жовтня 1999 р. № 6/VI.
6. Про роль адвокатів: Основні положення від 01.08.1990 р. №995-835 // VIII Конгрес ООН по запобіганню злочинам.
7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму: Закон України від 19.12.1992 р. №2888-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – №9. – Ст. 63.
8. Про внесення змін до Закону України про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму: Закон України від 18.05.2010 р. №2258-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – №29. – Ст. 392.
9. Титикало Р. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу. На адвокатів покладають не властиві їм функції / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smi.liga.net/articles.htm>.
10. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. – Кн.1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки / А.П. Закалюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 424 с.
11. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право, 2009. – 288 с.

12. Кримінологія: навчальний посібник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Г. Колб та ін.; за заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Атіка, 2010. – 312 с.
13. Кримінологія: навчальний посібник / Ю.Ф. Іванов., О.М. Джужа. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К.: Вид. Паливода А.В., 2008. – 292 с.
14. Курс лекций по криминологии / Под ред. проф. Даньшина И.Н. (Общая часть) и проф. Голины В.В. (Особенная часть). – Х.: Одиссей, 2007. – 280 с.
15. Уголовно-процессуальный кодекс Украины: научно-практический комментарий / Под общей редакцией В.Т. Маляренко, Ю.П. Аленина. – Х.: Одиссей, 2003. – 960 с.
16. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 28.12.1960р. № 1001-05 // Відом. Верхов. Ради Української РСР. – 1961. – №2. – Ст.15.
17. Зейкан Я.П. Адвокат. Навички професії: практичний посібник – 2-ге вид., стереотип / Я.П. Зейкан. – К.: КНТ; Видавець О.С. Ліпкан, 2011. – 788 с.
18. Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури: Указ Президента України від 30.09.1999р. №1240/99.
19. Бойков А.Д. Роль защитника в предупреждении преступлений / А.Д. Бойков. – М.: Юридическая литература, 1971. – 112 с.
20. Денисов С.Ф. Розвиток спеціального законодавства з питань запобігання злочинності в Україні / С.Ф. Денисов, А.В. Юрасов // Держава та регіони. – 2009. – №4. – С. 35-42.